

I

NIEMAND KENT DE onderstromen in de bevolking beter dan een huisarts. Ik heb het allemaal voorbij zien komen, glutenvrij, lactosevrij, suikervrij, elke kop in de krant of op internet die gezonde mensen wijsmaakt dat ze van al hun problemen verlost zullen worden als ze maar stoppen met het eten van brood of kaas. Middelbare mensen snappen niet waarom ze voortdurend zo moe zijn. Dat komt omdat je oud begint te worden, zeg ik tegen hen, maar ze geloven dat de ouderdom niet voor hen geldt, zoals ze ook denken dat de dood niet voor hen geldt. Dat zij de uitzondering op de regel zijn. Ze gaan er voetstoots van uit dat hun lichaam zonder haperen blijft functioneren en zijn stomverbaasd als het dat op een dag niet meer doet. Als hun ontlasting er niet meer uit wil, de slaap maar niet wil komen, of hun spieren niet willen meewerken. Zevenenveertig is niet oud, zegt mijn zevenenveertigjarige patiënt. Jawel, zeg ik, zevenenveertig is oud genoeg om ervoor te zorgen dat je niet meer hetzelfde kunt doen als vroeger. Maar daar willen ze niets van weten. Ze willen juist wel hetzelfde doen als vroeger, en dus bestellen ze online een bepaald soort vruchtensap of een groen poedertje, of ze willen dat er een bijzondere allergie of voedselintolerantie bij hen wordt aangetoond, zodat ze toch gewoon net als vroeger door kunnen gaan, als ze maar dat ene sapje drinken of dat ene

poedertje slikken of een of andere essentiële voedingsbron mijden of uit de buurt van harige huisdieren blijven.

Ze willen niet horen wat ik hun vertel, dat ze het kalmer aan moeten doen, tevreden moeten zijn, gevarieerd moeten eten en veel moeten bewegen, in die volgorde. Ik heb er schoon genoeg van om het te moeten zeggen, en zij hebben er schoon genoeg van om het te moeten aanhoren, maar het is de waarheid, en die is saai.

Het is vrijdagochtend, vijf voor acht. Over vijf minuten barst het los. *Laat de vijand maar komen*, zoals een van mijn collega's altijd zegt. Zelfs nu, na al die jaren, zit ik soms achter mijn bureau hier in het gezondheidscentrum op de derde verdieping van een oud gebouw aan de Solli plass, en snap ik opeens niet waarom er mensen voor mijn deur zitten te wachten tot ze bij mij naar binnen mogen. Ze hebben vrij genomen van hun werk om hier te komen, waarom? Het is leeg en stil in mijn hoofd. Op mijn bureau liggen wat papieren, er staat een computerscherm, daarnaast ligt een stethoscoop, in de hoek staat een soort grote machine op wieltjes, maar wat is dat allemaal, wat doen al die spullen hier en wat moet er hier gaan gebeuren, wat wordt er van me verwacht? Waarom ben ik hier? Links is het raam, achter me de boekenkast met tijdschriften en boeken, aan de muur recht voor me hangen wandplaten met afbeeldingen van het menselijk lichaam – het ziet eruit als de spreekkamer van een dokter, maar waar is de dokter, ik ben de enige hier. Waar zijn de volwassenen, hoe ben ik hier verzeild geraakt? Dit moet een misverstand zijn. Misschien kan ik gewoon weglopen. Net doen of ik naar de wc moet, langs de mensen die voor mijn deur zitten glippen en verdwijnen.

Maar dan kantelt de wereld weer op zijn plek en ik loop naar de deur, doe die open en roep de eerste patiënt van de dag binnen, natuurlijk doe ik dat, terug in mijn dagelijkse routine, en even later sta ik met mijn hand in een handschoen mijn vingers in te smeren met glijmiddel, er ligt een man op zijn zij op de onderzoeksbank, met zijn broek op zijn knieën en zijn witte kont naar achteren geduwd, en zodra ik zijn billen uit elkaar duw, kan ik zowel zien als ruiken dat hij die niet goed heeft afgeveegd, ja, ze helemaal niet heeft afgeveegd na zijn laatste wc-bezoek, ook al wist hij dat hij naar de dokter zou gaan vanwege aambeien en anale jeuk, en dan heb ik geen moeite om professioneel te blijven en zijn aambeien te bestuderen en daarna rustig een vinger naar binnen te duwen om zijn rectum te voelen, en zijn prostaat, nu ik daar toch ben, om die vinger er vervolgens weer uit te trekken, naar de wastafel te lopen en mijn handen grondig, bijna chirurgisch te wassen en daarna drie keer op het pompje van de desinfectans te drukken.

‘Als je het goed vindt, zet ik even een raam open,’ zeg ik. ‘Even luchten.’

Hij heeft zich intussen aangekleed. Hij zit nu voor me als een willekeurige burger, en de blauwrode knobbels die zijn ongewassen anus omkransen zijn weer verstopt onder een zwarte broek met een vouw erin.

‘Ja, sorry. Maar ik durf me niet goed schoon te vegeen, ik ben zo bang dat ze openbarsten.’

‘Het is niet erg.’

Jawel, het is wel erg, zegt Tore.

Tore is het manshoge skelet dat in de hoek staat, tussen de wastafel en de deur. Hij is van plastic en is mijn enige

getuige van wat er hier binnen gebeurt. Toen ik hem net gekocht had, zette ik voor de grap een zwarte herenhoed op zijn hoofd, daar was ik destijds nogal druk mee, met de rol van de humor in de arts-patiëntrelatie, het belang van de lach in het genezingsproces. Dat hield ons toen nogal bezig, we zouden de wereld en de Noorse gezondheidszorg veranderen en de patiënt als één geheel zien en blablabla. We dachten ook dat wij anders waren, dat we bijzonder waren en dat deze groepspraktijk uniek zou worden, en dat is uiteindelijk misschien wel wat ons drijft, wat maakt dat we elke ochtend weer uit bed komen, dat hardnekkige geloof dat we iets bijzonders zijn, een uitzondering.

Het is wél erg. Heel erg zelfs, gaat Tore verder, hij had vochtig toiletpapier kunnen gebruiken en zijn billen heel voorzichtig kunnen afvegen. Er zijn zoveel mogelijkheden. Hij had verfrissingsdoekjes kunnen kopen bij de 7-Eleven om zich te wassen voordat hij hier kwam. Maar dat heeft hij allemaal niet gedaan. En als hij in staat is om een kont vol verse poep onder de neus van iemand die hij niet kent te steken, waar is hij dan allemaal verder nog toe in staat? Wat verbergt, wat verzwijgt deze man dan verder nog?

Terwijl ik mezelf hoor praten over beweging, genoeg vocht en vezels, probeer ik zowel Tores boze stem te negeren als de hevige stank die een paar minuten geleden de kamer vulde en er nog steeds hangt.

Tijdens mijn studie had ik een bijbaantje in een verpleeghuis. Daar leerde ik mezelf op te splitsen en binnen een week kon ik al, nadat ik ontlasting van lichamen en wanden en rolstoelen had geschrapt, zo naar de kantine lopen om een broodje hamburger te eten. Ik trok een waterdicht schot op tussen hier en daar, tussen daarnet en

nu, en vooral tussen mij en de patiënten.

Nu kan ik niks meer hebben. Net als al het andere dat met de jaren versleten en verzwakt raakt, lijkt het wel of mijn vermogen om dingen van elkaar gescheiden te houden ook begint af te takelen en tegenwoordig moet ik er erg mijn best voor doen terwijl het een paar jaar geleden nog vanzelf ging.

Ik praat me door de duidelijke beelden heen die een eigen leven leiden op mijn netvlies. Ik praat over zelf en zetpillen, ik schrijf een recept uit op mijn pc, maar de beelden blijven maar komen en ze worden steeds erger, onbeschrijflijk, mijn eigen scherpe tanden bijten aambeien kapot zodat bloed en poep tegen het plafond spatten. Waar komt dat vandaan? Dat had ik vroeger nooit. Ik heb veel ergere dingen meegemaakt, ik heb abscessen opengesneden die niet alleen de mensen die eromheen stonden onderspotten maar in sommige gevallen ook wanden en plafonds. Ik heb wonden verzorgd. Ik heb elke lichaamsvloeistof die mensen kunnen voortbrengen gezien en elke stank geroken, ik kan me toch niet van de wijs laten brengen door een beetje poep? Maar de schotten zijn niet meer waterdicht, en alle rotzooi kan elk moment naar buiten spuiten. Als ik me niet verman, veroorzaak ik een schandaal, wat er weer toe zal leiden dat ik hier niet mag blijven, en hoe moet het dan verder met mij, nu ik alleen deze spreekkamer en dit uniform nog heb?

Maak je niet zo druk, zegt Tore. Want dat schandaal is allang een feit.

Maar niet hier, antwoord ik. Hier is nog niks gebeurd.

De Aambeienman vertrekt. Ik werk zijn status bij, doe de deur open en roep de naam van de volgende patiënt.

Maar in de wachtkamer zit alleen een man met een bril en een paardenstaart, en die schudt zijn hoofd. Ik kijk de gang in, loop zelfs naar de grote wachtkamer en roep de naam daar ook, maar niemand kijkt op van zijn mobieltje.

Als ik terugga naar mijn spreekkamer kijkt de Paardenstaartman me uitdagend aan, met een blik die zegt: Nu kan ik zeker wel binnenkomen, aangezien de vorige patiënt niet is komen opdagen? Nee, dat kun je niet, zegt mijn zwijgende lichaamshouding. Ik neem even pauze, want dat heb ik verdiend.

Vroeger zou ik hem binnengeropen hebben. Om vóór te lopen, om de controle en het overzicht te houden, om ze weg te werken. Maar toen ontdekte ik dat het niet uitmaakte hoe hard ik werkte of hoeveel patiënten ik erdoor jaste. Het werden er gewoon meer, het was dweilen met de kraan open. Er kwamen er altijd meer bij. Het hield nooit op.

Ik ga achter mijn bureau zitten en staar voor me uit. Het komt goed, kan ik nog net denken, *je moet gewoon die kleine rustmomenten op zo'n dag aangrijpen, het is belangrijk dat je...* maar dan trilt mijn mobieltje, en nu herinner ik me dat dat ook trilde toen ik met mijn vingers in de Aambeienman stond.

Op het scherm zie ik een hele rits ongelezen berichten. De meeste van Bjørn.

Hoe is het met je, waarom antwoord je niet?

Ook daar antwoord ik niet op, net zomin als ik heb gereageerd op de berichtjes die hij gisteren heeft gestuurd. En vannacht, blijkt, want als ik de appjes bekijk, zie ik dat hij er een heleboel heeft gestuurd rond middernacht en tegen een uur of drie, vier.

Dat is mijn nieuwe tactiek: niet antwoorden, niet op-

nemen. Dat doe ik sinds gistermiddag, toen ik zoals gewoonlijk mijn duimen alweer in de aanslag had boven het schermpje. Maar toen wilden de woorden niet komen. Wat moest ik schrijven, wie zat aan de andere kant op antwoord te wachten en wat had het allemaal voor zin?

Laat ze hun gang maar gaan, dacht ik terwijl ik mijn mobieltje in de boekenkast legde. Dat doen ze toch al.

Bij elk uur dat ik niet antwoordde, voelde ik me rustiger worden, en nu baal ik er enorm van dat ik meer dan een halve eeuw op deze aarde heb moeten rondlopen voordat ik besepte dat het beste en effectiefste wat je kunt doen, helemaal niets zeggen of doen is.

Maar je kunt je toch niet zomaar gewonnen geven, zegt Tore, die wil dat ik de strijd voortzet, met Aksel, die thuis in Grenda zit, en met Bjørn, die teruggeroepen is naar zijn huwelijk in Fredrikstad, en met Gro, die al een paar keer met Aksel heeft gepraat zoals ze te pas en te onpas vermeldt in de berichtjes die ze stuurt en die ik dus niet meer beantwoord.

Ik geloof dat het niet zo goed met hem gaat, schreef Gro gisteren, datzelfde zei ze ook altijd over haar ex-man. En dan: *hij heeft echt iemand nodig om mee te praten*. Die vrouwelijke smoes die miljoenen jaren oud is en die je kunt gebruiken om alles goed te praten: *hij heeft me nodig*.

Ik zie haar voor me, mijn vroegere buurvrouw en drinkmaatje. Alleen in haar grote villa, en daar zit Aksel aan de overkant van de straat alleen in zijn rijtjeshuis, en nu bedenk ik pas dat Gro altijd meteen rechtop ging zitten als Aksel onze keuken binnenkwam. Ik geloof niet dat ze dat bewust deed, want als het bewust was geweest, zou ze beter haar best gedaan hebben om het te verbergen.

Wat ben je van plan eraan te doen, vraagt Tore.

Waaraan?

Aan het feit dat Gro nu misschien naast Aksel in het bed ligt waar jij de helft van hebt betaald en dat je naar boven hebt helpen sjouwen.

Ik weet het niet. Ik ben niet competitief ingesteld. Als er hier een hongersnood uitbrak, zou ik als een van de eersten het loodje leggen.

Je moet iets doen, voor het te laat is.

Wat kan ik doen? Ik moet het gewoon op zijn beloop laten. Alles wat ik nu doe, maakt het alleen maar erger. Dan zorg ik voor de wrijving die de vlam tussen hen pas echt laat opflakkeren.

Wacht maar. Op dit moment zitten ze ieder in hun eigen huis, allebei verlaten door hun wederhelft. Mooier kun je het niet krijgen. De tafel is gedekt. Zo fanatiek als de wereld lichtschuwe affaires veroordeelt die documenten en afspraken en eigendomspapieren aan hun laars lappen, net zo hartgrondig zal de wereld dat wat er nu voor deze twee in de sterren geschreven staat toejuichen.

En wat dan nog?

Maar Bjørn dan, stookt Tore verder, teleurgesteld dat ik niet reageer. Hoe zit het met Bjørn?

Bjørn zit in Fredrikstad, is terug bij Linda, zijn meesteres. Wat bewijst dat het grootst van al de afhankelijkheid is. Het grootst van al is de drang je te onderwerpen, de drang tot ketens. Veel slaven wilden na de Amerikaanse Burgeroorlog hun plantages niet verlaten, en dat is eigenlijk ook niet zo vreemd. Het merkwaardige is dat zovelen van hen zich wél in iets nieuws en volkomen onbekends en – wisten zij veel – misschien wel veel ergers stortten.

Veel berichtjes zijn van Aksel. *Ik wil je kleren niet meer in de kast zien hangen*, schrijft hij. Aksel was ook al vroeg op, en het doet me deugd te zien dat hij zich van bericht tot bericht steeds meer opwindt. *Ik wil ze hier absoluut niet meer hebben, ik heb ze in vuilniszakken in de garage gezet. Je mag ze ophalen als je wilt, maar kom niet binnen.*

Natuurlijk, het huis is nu van hem, besef ik opeens weer, en die gedachte geeft me niet eens een verhoogde hartslag. Al die jaren die ik aan dat huis in Grenda heb besteed, met schoonmaken en opknappen en verbouwen van zolder en kelder – en nu heb ik het gewoon weggegeven. Weliswaar met de clausule dat het huis volledig op naam van de meisjes komt te staan en dat Aksel nog geen kroon hypotheek kan opnemen zonder hun toestemming, maar toch.

Als je maar lang genoeg stil en passief bent, gebeuren dingen uiteindelijk helemaal vanzelf en al snel komt er nog een berichtje van Aksel, hoewel hij nu waarschijnlijk ook op zijn werk is, en daarin duikt een dreigement op, dat als een worm uit zijn holletje kruipt en wiebelend zijn kopje naar het zonlicht draait: *Ida heeft gisteren gebeld om te vragen wanneer we deze zomer naar Hvaler gaan.*

In vertaling betekent dat: we moeten binnenkort met de meisjes praten om ze te vertellen wat er gebeurd is. Als jij het initiatief niet neemt, dan doe ik het. En dan krijgen ze mijn kant van het verhaal als eerste te horen.

Ik antwoord nog steeds niet. Vertel jij jouw versie maar lekker eerst, Aksel. Ik ben sowieso de schurk in dit verhaal.

Tore: Maar vroeg of laat moet je antwoorden, praten, handelen. En als het jouw beurt is om te vertellen wat er is voorgevallen, wat is dan jouw versie? Je definitieve versie, bedoel ik?

Tore laat zijn karakteristieke kakellachje horen en gaat verder, behulpzaam: Dat jij een minnaar hebt genomen omdat Aksel je niet zág? Dat je ontrouw was omdat Aksel te druk bezig was met langlaufen, zat het zo? Of dat je een affaire met Bjørn bent begonnen omdat je in zijn blik de weerspiegeling zag van jezelf als tweeëntwintigjarige? Of omdat je bang bent om dood te gaan, omdat we één keer leven en is het dan de bedoeling dat we maar...

Sst.

Of omdat je er gewoon genoeg van had. Ergens schoon genoeg van hebben komt erg veel voor, maar dan geven we het een wat moeilijker naam, zodat we ermee kunnen leven. Ben ik nog iets vergeten?

Ik geef geen antwoord en Tore gaat verder: Jij en Aksel hadden het fijn samen, dat is toch zo? Denk eens aan de zomeravond dat de kinderen in de tuin speelden of door Grenda holden en jullie in de keuken de tafel afruimden, het was warm, je had een kort jurkje aan, en toen trok je je slijpe uit en ging op het aanrecht zitten. De aanblik van je bruine dijen was destijds meer dan genoeg voor Aksel, en al snel was hij in je. Jullie stonden in de keuken met burens en kinderen buiten, er kon elk moment iemand binnenkomen – zo fijn hadden jullie het, en als iemand jullie toen op heterdaad had betrapt, zou dat jullie alleen maar nog aantrekkelijker gemaakt hebben dan jullie al waren, een aantrekkelijk echtpaar dat staand neukt in hun eigen keuken terwijl de kinderen in de tuin spelen. Jullie lieten de afwas de afwas en liepen de trap op naar de slaapkamer en deden het nog een keer. Kijk eens naar je vorige leven, toen je dat allemaal als vanzelfsprekend beschouwde. Was je niet tevreden?